

Lisa
Tori Vallavolikogu
...11.2018.a määrusele..

**TORI VALLA
EELARVESTRAATEEGIA
AASTATEKS 2019-2022**

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	3
2. Majanduslik olukord riigis	3
3. Tulud	4
Tabel 1 Põhitegevuse tulud aastatel 2017-2022	4
4. Kulud.....	5
Tabel 2 Põhitegevuse kulud aastatel 2017-2022	5
5. Investeermistegevus.....	5
Tabel 3 Investeermistegevus aastatel 2017-2022	5
Tabel 4 Investeeringuobjektid aastatel 2018-2022 (valdkondade lõikes)	7
Tabel 5 Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine aastatel 2018-2022.....	7
6. Põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus	8
Tabel 6 Põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus aastatel 2017-2022.....	8
7. Finantstegevuse prognoos aastateks 2019-2022	9
Tabel 7 Finantstegevus 2017-2022.....	9

1. Sissejuhatus

Eelarvestrateegia on finantsplaan, mis koostatakse arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Eelarvestrateegia on koostatud eelseisva nelja eelarveaasta kohta. Eelarvestrateegiat uuendatakse igal aastal, täpsustades varasemas eelarvestrateegias kajastatud kolme eelseisva aasta prognoose ja lisades neljanda aasta prognoosid.

Eelarvestrateegia aastateks 2018-2022 on koostatud tekkepõhiselt. Tekkepõhises eelarves kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarve struktuur ja ülesehitus ei erine kassapõhise ja tekkepõhise eelarve korral oluliselt.

Vastavalt KOFS-le jaotatakse eelarve ja eelarvestrateegia järgmisteks osadeks:

- Põhitegevuse tulud
- Põhitegevuse kulud
- Investeermistegevus
- Finantseerimistegevus
- Likviidsete varade muutus

2. Majanduslik olukord riigis

Rahandusministeeriumi kevadise majandusprognoosi järgi kasvab Eesti majandus tänavu ligikaudu 4 protsenti ja 2019. aastal 3,2 protsenti. 1 Aastatel 2020–2022 püsib Eesti majanduskasv 3 protsenti lähedal. Kasvu peaks neil aastail rohkem toetama töötlev tööstus ning ekspordile orienteeritud teenindusvaldkonnad. Vaatamata 2017. aasta harjumatult kiirele, 4,9 protsendini ulatunud kasvule ei ole Eesti majandus siiski üle kuumenenud, kuigi toimib ilmselt mõnevõrra üle oma potentsiaalse taseme. Keskmine palk kasvab mulluse 1221 euroga võrreldes sel aastal 1307 euroni ja järgmisel aastal 1381 euroni. Keskmise palga reaalkasv, mis arvestab hinnatõusu mõju, on tänavu 4 protsenti ja järgmisel aastal 3,3 protsenti. Kiire majanduskasvu tingimustes on nii palgatulu kui ka ettevõtete kasumid kasvanud pea kõigis valdkondades. Töötus on vähenenud ja samas on kasvanud tööjõupuudus.

3. Tulud

Enamikes kohalikes omavalitsustes on peamiseks tuluallikaks füüsilise isiku tulumaks. Tavaliselt moodustab see kuni 60 % või rohkem tuludest. Aastad 2017-2019 on praegu erandid, sest seoses ühinemisega on Vabariigi valitsuse poolt nn ühinemisrahad, mis Tori vallas oli 2017. aastal 353 575 eurot, 2018. aastal on 707 150 eurot ning 2019. aastal 353 575 eurot ning boonuseks 500 tuhat eurot, mis anti nendele omavalitsustele, kus ühinemisjärgselt oli 11 tuhat elanikku.

2017 ja 2018. a oli ühinemistoetus planeeritud investeerimistegevuse alla ja 2019. a on see planeeritud põhitegevuse alla. See kajastub ka põhitegevuse tulemis mis oli 2018. a väiksem.

Füüsilise isiku tulumaksust laekub valla eelarvesse 2018. aastal 11,86%, 2019 aastal 11,90% ja 2020. aastal 11,93%. Tori valla eelarvestrateegias on arvestatud tulumaksu tõusu perioodil 2019. a 5% ja 2020-2022 4%.

Maamaks on riiklik maks, mis 100% laekub kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Maamaksu laekumine on planeeritud eelarvestrateegiasse samal tasemel kui 2018. aastal.

Tasandusfond on jäetud samale tasemele. Toetusfondi tõusu planeeritud 3% aastas.

Tulud kaupade müügist on planeeritud tõusuga 3% aastas.

Tabel 1 Põhitegevuse tulud aastatel 2017-2022

	2017 täitmine	2018 eeldatav täitmine	2019 eelarve	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	13 723 251	14 202 281	15 567 555	15 213 045	15 697 355	16 199 584
Maksutulud	7 792 305	8 120 854	8 515 098	8 846 343	9 190 318	9 548 051
sh tulumaks	7 548 820	7 874 880	8 268 624	8 599 369	8 943 344	9 301 077
sh maamaks	240 625	245 974	245 974	245 974	245 974	245 974
sh muud maksutulud	2 860	0	500	1 000	1 000	1 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	989 984	888 873	915 539	943 005	971 295	1 000 434
Saadavad toetused tegevuskuludeks	4 834 789	5 100 164	6 026 918	5 313 697	5 425 742	5 541 098
sh tasandusfond	1 227 681	1 412 208	1 412 208	1 412 208	1 412 208	1 412 208
sh toetusfond	2 636 497	3 441 879	3 545 135	3 651 489	3 761 034	3 873 865
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	970 611	246 077	1 069 575	250 000	252 500	255 025
Muud tegevustulud	106 173	92 390	110 000	110 000	110 000	110 000

4. Kulud

Tabel 2 Põhitegevuse kulud aastatel 2017-2022

	2017 täitmine	2018 eeldatav täitmine	2019 eelarve	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	12 079 958	13 378 043	13 713 577	14 069 404	14 438 006	14 819 879
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 111 768	1 099 820	1 070 000	1 070 000	1 070 000	1 070 000
Muud tegevuskulud	10 968 190	12 278 223	12 643 577	12 999 404	13 368 006	13 749 879
sh personalikulud	6 530 394	7 385 288	7 680 700	7 987 928	8 307 445	8 639 742
sh majandamiskulud	3 978 394	4 811 760	4 859 878	4 908 476	4 957 561	5 007 137
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud						
sh muud kulud	459 402	81 175	103 000	103 000	103 000	103 000

Antavad toetused tegevuskuludeks on planeeritud väikese vähenemisega kuna 2018. a kajastus siin all ka hajaasustusprogramm aga alates 2019. aastast on see viidud investeringute alla.

Personalikulude tõusu on prognoositud 4% aastas.

Majandamiskulude tõusu prognoos on 2020-2022. a 1% aastas. Kuna 2018. a on majandamiskulud tõusnud 20% võrreldes 2017. aastaga siis edaspidi on vaja leida kokkuhoiukohti, et säiliks valla investeerimisvõimekus. Majanduskulude kasvu suure tõusu põhjuseks oli ka omavalitsuste ühinemine ja Maavalitsuste likvideerimine mis tõi omavalitsustele juurde uusi ülesandeid ning millega kaasnesid tulude ja kulude suurenemised.

Suured investeringud tõi kaasa lisanduvad personali ja majandamiskulud.

5. Investeerimistegevus

Tabel 3 Investeerimistegevus aastatel 2017-2022

	2017 täitmine	2018 eeldatav täitmine	2019 eelarve	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve
Investeerimistegevus kokku	-1 599 446	-1 954 611	-2 888 116	-2 453 637	-938 815	-352 644
Põhivara müük (+)	114 750	0	20 000	20 000	20 000	20 000
Põhivara soetus (-)	-1 637 370	-4 603 206	-3 975 748	-4 019 282	-1 890 000	-615 000
sh projektide omaosalus	-1 543 292	-2 143 699	-2 296 649	-1 855 101	-830 000	-363 750
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	94 078	3 166 655	1 733 099	2 218 181	1 114 000	305 250
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-153 054	-475 800	-608 000	-608 000	-108 000	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	0	0	0	0	0	0
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0	0	0	0	0
Antavad laenud (-)	435	0	0	0	0	0
Finantstulud (+)	700	365	365	365	365	365
Finantskulud (-)	-18 985	-42 625	-57 832	-64 901	-75 180	-63 259

Strateegiaperioodil investeerib Tori vald nii omavahendite kui ka Euroopa Liidu ja siseriiklike toetuste arvelt. Investeeringutegevuses on kajastatud toetusi (põhivara soetamiseks saadav sihtfinantseerimine) eeldataval määral, kuigi nende saamine ja suurus ei ole lõplikult selge.

Eelarvestrateegias kajastatakse investeeringutegevuse eelarveosa olulisemad tegevused ja investeeringud. Investeeringute finantseerimiseks on võimalik kasutada kolme allikat: omavahendid, laen ja toetused. Üldjuhul nõuavad toetused omaosaluse olemasolu. Eelarvestrateegia koostamisel on lähtutud arengukava tegevuskavas planeeritud investeeringutest. Investeeringutegevusesse on prognoositud ka finantskulud (laenude intressid ja muud finantskulud) ja põhivara soetuseks antavad sihtfinantseeringud.

Tabel 4 Investeeringuobjektid aastatel 2018-2022 (valdkondade lõikes)

Investeeringuobjektid* (alati "+" märgiga)	2018 eeldatav täitmine	2019 eelarve	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused		15 000	200 000	300 000	0
sh toetuse arvelt		0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		15 000	200 000	300 000	0
02 Riigikaitse		0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)					
03 Avalik kord ja julgeolek		0	20 000	20 000	10 000
sh toetuse arvelt		0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0	20 000	20 000	10 000
04 Majandus		2 767 652	2 224 748	1 345 960	800 000
sh toetuse arvelt		1 661 150	1 144 099	1 030 020	500 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		1 106 502	1 080 649	315 940	300 000
05 Keskkonnakaitse		0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)					
06 Elamu- ja kommunaalmajandus		376 586	40 000	2 148 322	0
sh toetuse arvelt		161 234	10 000	1 074 161	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		215 352	30 000	1 074 161	0
07 Tervishoid		0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)					
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon		463 425	910 000	195 000	140 000
sh toetuse arvelt		174 151	385 000	60 000	10 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		289 274	525 000	135 000	130 000
09 Haridus		980 541	521 000	10 000	740 000
sh toetuse arvelt		462 970	140 000	0	400 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		517 571	381 000	10 000	340 000
10 Sotsiaalne kaitse		0	60 000	0	200 000
sh toetuse arvelt		0	0	0	150 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0	60 000	0	50 000
KÕIK KOKKU		4 603 204	3 975 748	4 019 282	1 890 000
sh toetuse arvelt		2 459 505	1 679 099	2 164 181	1 060 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		2 143 699	2 296 649	1 855 101	830 000

Tabel 5 Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine aastatel 2018-2022

	2018 eeldatav täitmine	2019 eelarve	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve
Kokku	474 800	608 000	608 000	108 000	0
sh toetuse arvelt	10 000	54 000	304 000	54 000	0
sh omaosalus	464 800	554 000	304 000	54 000	0

6. Põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus

Tabel 6 Põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus aastatel 2017-2022

	2017 täitmine	2018 eeldatav täitmine	2019 eelarve	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	13 723 251	14 202 281	15 567 555	15 213 045	15 697 355	16 199 584
Põhitegevuse kulud kokku	12 079 958	13 378 043	13 713 577	14 069 404	14 438 006	14 819 879
Põhitegevuse tulem	1 643 293	824 238	1 853 978	1 143 642	1 259 349	1 379 704
Investeeringustegevus kokku	-1 599 446	-1 954 611	-2 888 116	-2 453 637	-938 815	-352 644
Eelarve tulem	43 847	-1 130 373	-1 034 138	-1 309 995	320 534	1 027 060
Finantseerimistegevus	182 966	700 241	450 160	654 640	-759 155	-638 783
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-129 511	-430 132	272 022	-55 355	21 379	388 277
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+ suurenemine /-)	-356 324	0	856 000	600 000	460 000	
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	608 869	178 737	450 759	395 404	416 783	805 060
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	2 982 778	3 683 019	4 133 179	4 787 819	4 028 664	3 389 881
Netovõlakoormus (eurodes)	2 373 909	3 504 282	3 682 420	4 392 415	3 611 881	2 584 821
Netovõlakoormus (%)	17,3%	24,7%	23,7%	28,9%	23,0%	16,0%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	9 859 758	8 521 369	11 123 870	9 127 827	9 418 413	9 719 750
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	71,8%	60,0%	71,5%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	7 485 849	5 017 087	7 441 450	4 735 412	5 806 532	7 134 929

Eelarvestrateegias tuleb planeerida põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus. Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevuse tulemi väärtus ei või olla väiksem kui 0.

Netovõlakoormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Netovõlakoormus võib aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. KOFS-i kohaselt arvutatakse netovõlakoormus tekkepõhiste andmete alusel aastavahetuse seisuga.

Netovõlakoormuse ülemmäär võib seaduse järgi kujuneda kuni 100% põhitegevuse tuludest, 2017 aasta lõpu seisuga oli valla netovõlakoormus ligi 17 % ja selle ülemmäär 72 %.

7. Finantstegevuse prognoos aastateks 2019-2022

Tabel 7 Finantstegevus 2017-2022

	2017 täitmine	2018 eeldatav täitmine	2019 eelarve	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve
Finantseerimistegevus	182 966	700 241	450 160	654 640	-759 155	-638 783
Kohustuste võtmine (+)	585 000	1 171 000	1 034 138	1 309 995	0	0
Kohustuste tasumine (-)	-402 034	-470 759	-583 978	-655 355	-759 155	-638 783

Valla arengukavas paika pandud investeeringud taristusse eeldavad lähiaastatel finantseerimistehingute suurt mahtu, sest põhitegevuse tulem ei ole piisav. Kuna Tori vallal on investeeringuid vaja ellu viia suuremas summas kui on planeeritav põhitegevuse tulem ja kuna vallal ei ole käesoleval hetkel suuri rahalisi reserve, siis saab finantseerimistehingute katteallikaks olla ainult uute kohustuste võtmine.